మేలుకొలుపు

గండ్రోటి పెంటయ్య

రాత్రి వంటావార్పూ అయిందనిపించాక శారద చదువుకుంటున్న పిల్లల పక్కన కూచొని చిన్నపిల్లలా ఇంగ్లీష్ స్పెల్లింగులు ఉచ్చారణ చేయసాగింది.

"క్యూ—యు—ఏ—ఎల్—ఐ—ఎఫ్—ఐ—సి—ఏ—టి—ఐ—ఒ—ఎన్—క్వాలిఫికేషన్ అనగా అర్హత." దాదాపుగా ఆ పనిలో లీనమయి వెనక్కీ ముందుకీ ఊగుతూ ఉచ్చరిస్తూ కంఠస్థం చేయసాగింది.

ఇంట్లో అంతా ఫకాల్న నవ్వారు. ఆయనా, అత్తయ్యా, మామయ్యా, ఆడపడుచూ అందరూ ఒకేమారుగా, ఆ చదివే విధానం చూసి నవ్వారు. పెళ్లయి ముగ్గురు పిల్లల తల్లయి ఈ వయసులో అదీ హఠాత్తుగా ఆమెకు చదువుకోవాలన్న కోరిక ఎందుక్కలిగిందో అర్థంకాక చూశారు.

శారదకు మనసు చివుక్కుమంది. అంతలా అంతా నవ్వ వలసిన తప్పు తనేంచేసిందని? ముఖం కోపంతో ముడుచుకు పోయింది. పుస్తకాన్ని మూసేసి ముభావంగా ఉండిపోయింది.

నవ్వినందుకు ఆమె బాధపడిందని గ్రహించాడు ఆమె భర్త సుదర్శన్. మామగారూ ఆమె బాధపడినట్టు గమనించారు. సుదర్శన్ ఆమెను ఏమీ అనుకోవద్దన్న అర్థంలో అన్నాడు.

"ఆపేశావేం? కానీయ్. చిన్నపిల్లలా ఊగుతూ రుక్కు పెడుతుంటే నవ్వొచ్చింది. అంతే."

శారద కళ్లలో నీళ్ళుతిరిగాయి.

"చదువుకోవలసిన వయసులో చింతపిక్కలూ చెమ్మచెక్కా ఆడుతూ కొంత, సినిమాలకు కొంత టైమంతా పాడుచేసుకున్నాను. ఏడులో పరీక్ష తప్పాక మరో ఏడాది కష్టపడి చదివి ఉండాల్సింది. పరీక్షపోయిందన్న సిగ్గుతో స్కూలు మానేశాను. అమ్మ ఉంటే ఏం చేసేదోగాని, నాన్న మాత్రం నన్ను చదవమని బలవంతం చెయ్యలేదు. ఈ జ్ఞానం అప్పుడే ఉంటే మీరంతా యిలా నవ్వాల్సిన పరిస్థితి కలగకపోయి ఉండేది.

నాపేరు శారదని పెట్టక పోయి ఉన్నా సరస్వతి కటాక్షం కలిగి ఉణ్ణేమో."

మామగారు కలగజేసుకున్నారు.

"ఛ, ఏంటమ్మా అది? నువు చదువుకుంటా ననుకోడం మంచిపనేగదా! చదువుకి ఒక వయసంటూ ఏం ఉండదే. ఎవరికి ఎప్పుడు వీలయితే అప్పుడే చదువుకోవచ్చు. ఐతే మేం నవ్వింది అందుక్కాదు. చిన్నపిల్లలా చదువుతున్నావని. అంతే."

"అసలూ, అమ్మాయ్! ఇన్నాళ్ళూ లేని ఈ కోరిక హఠాత్తుగా ఎందుక్కలిగిందని?" అత్తగారు అడిగారు. కోడలు తనకన్నా తెలివి మీరితే తర్వాతిరోజుల్లో తన సాధింపు సాధ్యంకాదేమోననే భయం.

"ఏదో చేద్దామని ఎందుకు చదువుకుంటుందే? ఆవిడకేం తక్కువని? ఖాళీటైం దొరికినప్పుడు నీలా కబుర్లు చెప్పక్కూచొనేకన్నా యిది నయంలేవే!" మామగారి మాటలకు అత్తగారు మూతి తిప్పారు.

"మెట్రిక్కు పాసయి ఉద్యోగం దొరికితే వేన్నీళ్లకి చన్నీళ్ల తోడవుతాయిగదా!" ఆడపడచంది.

"నాకు ఉద్యోగం అక్కర్లేదుగానీ అర్హత పొందితే చాలు." అంది శారద, నేల చూపులు చూస్తూ.

సుదర్శన్ అన్నాడు— "నీ యిష్టాన్ని కాదనేది లేదుగానీ, రోజంతా పిల్లలతోను యింటి పనులతోనూ ఫైటింగు చేసేదానివి టైందొరికి నప్పుడయినా కొంత విశ్రాంతి తీసుకోరాదూ! ఖాళీగా ఉన్నవాళ్లకిలాంటి వ్యాపకాలు మంచివేగాని, నీకు ఖాళీ ప్రశ్నేలేదు గదా!"

"పిల్లల చదువు, మీ అందరి కబుర్ల టైములో నేనెలా విశ్రాంతి తేసుకోగలను? అంచేత మీతో కబుర్లకు దిగే బదులు ఈ పనిలో దిగితే మెరుగ్గదా!" అంది శారద.

"ఎందుకమ్మాయి ఈ చదువులూ అవీను? హాయిగా అల్లికలూ, కుట్టుపనులూ నేర్చుకుంటే బాగుంటుంది." అత్తగారు మళ్లీ కళ్లెంవేశారు.

శారద అంది—"ముందు చదువూ ఆ తర్వాతనే అవన్నీను ఇంగ్లీషు పదాలురాక కొందరిముందు చిన్నతనంగా ఉంది. కాలనీలో ఇంచుమించుగా అంతా చదువుకున్న ఆడ వాళ్లే ఉన్నారు. వాళ్లతో మాట్లాడడం కష్టంగా ఉంది. ఇంగ్లీషు మాటలెక్కువ వాడుతూ ఎప్పటికప్పుడు వాళ్ల తెలివితేటల్ని ప్రదర్శిస్తూ ఉంటారు. వాళ్లతో సమంగా మనమూ వాగకపోతే చిన్నచూపు చూడడం కూడా మామూలే. తర్వాత, ఏం చదువుకున్నావని ఎవరన్నా అడిగితే చెప్పడానికి సిగ్గుగా ఉంది. అంచేతే ఈ ప్రయత్నం."

ఆమె పరిస్థితి నర్థంచేసుకున్నాక భర్తగానీ మామగారు గానీ ఏమీ అనలేక పోయారు. అత్తగారిలో మాత్రం అసంతృప్తి కలిగింది. ఆడపడుచు శారదకు ప్రోత్సాహమిస్తూ అంది—

"నువు ప్రయత్నించావంటే వచ్చే ఏడాదికి మెట్రిక్యులేషను పరీక్ష క్కూచో గలవు. నువ్వన్నట్టు చదువుంటేనే సమాజంలో విలువుంటుంది. జ్ఞానలాభం ఎలాగూ ఉంటుంది. వీటన్నిటితో మార్దవం పెరుగుతుంది. చదువు చైతన్యం, స్వతంత్రభావాలూ, ఆత్మస్థయిర్యం, ఆత్మవిశ్వాసం అన్నీ కలిగిస్తుంది. తల్లి చదువుకున్నదయితే తనపిల్లల్ని క్రమశిక్షణలో ఉంచగలదు. అటువంటి పిల్లలు విద్యారంగంలో ఎప్పుడూ ముందడుగే. మంచి పౌరులుగా స్థిరపడగలరు. అంచేత నువు తప్పక చదువుకోవల్సిందే."

చెల్లెలిచ్చిన సలహాకి ముసిముసిగా నవ్వాడు సుదర్శన్. "విద్యాలాభాలింకా ఉన్నాయా? అంతేనా?" అడిగాడు. దానికి శారద సీరియస్‌గా అంది—

"మీకు నవ్వులాటగా ఉంటే మానేస్తానులెండి. నేను మాత్రం సీరియస్‌గానే ఆలోచిస్తున్నాను."

"సరే ఐతే. చదువుకుంటే చదువుకోగాని, హిందీ, డ్రాయింగు తప్ప మరో సబ్జక్టేదీ నన్నడగకు. లెక్కలూ ఇంగ్లీషూ మా నాన్నగార్నడుగు. మిగిలినవి మా చెల్లిచేత చెప్పించుకో. ఫస్టుక్లాసులో పాసవుతావు."

"హిందీ డ్రాయింగుల్లో పండిత మహాశయులుండగా యిక నాకేం చింత? అని శారద అనగానే అంతా ఘొల్లున నవ్వారు. ఆ తర్వాత ఆడపడుచంది—

"అవన్నీ నేచూసుకుంటాలేగానీ, ముందు నెలరోజులు ఒక్క ఇంగ్లీషూ లెక్కలమీదే దాడి చెయ్యాలి. ఆ తర్వాత చూడొచ్చు మిగిలిన సబ్జక్టుల మాట."

తన నిర్ణయానికి సుభంగానే యింట్లో అందరినుండీ ఆమోదం దొరికినందుకు తేలిగ్గా ఊపిరి తీసుకుంది శారద.

సుదర్శన్ అగ్రవాల్ ఆయిల్స్‌లో అకౌంటెంటు. ఆ కంపెనీ తయారు చేసే కొబ్బరినూనె, నువ్వులు వేరుశనగ నూనెలు దేశమంతా సప్లయవుతుంటాయి. చాలపెద్ద సిబ్బంది ఉంది. కంపెనీలో పనిదొరికిన ప్రతీవాడూ యింటి గురించి పాట్లు పడనక్కర్లేకుండా కంపెనీ కట్టిన పెద్ద కాలనీ ఉంది. సుదర్శన్‌కి కాలనీలో క్వార్టరుంది.

రాత్రి భోజనాల తర్వాత యింట్లో అంతా నిద్రకు జారుకున్నారు. కానీ శారదను మాత్రం నిద్రాదేవి కరుణించలేదు. ఆమె బుర్రలో అన్నీ ఆలోచనలే. తనెలాగయినా మెట్రిక్ పాసవ్వాలి. ప్రయత్నిస్తే పైయేడే పరీక్షకు కూర్చోవచ్చు అనుకుంది. మంచంనుండి లేచి వచ్చి కిటికీనానుకు నిలబడింది. చూపు ముందు బ్లాకులోని మూడో యింటిపై పడింది. రాజేశ్వరి ఉంటున్నది.

'రాజ్యలక్ష్మి దురదృష్టవంతురాలు' అనుకొ శారద. స్నేహితురాలు స్మృతిలో మెదిలేస ఆమె మనసు మెలికలు తిరిగింది.

రాజేశ్వరి భర్త ఏకనాథం కూడా అగ్రవాల్ ఆయిల్స్‌లో ఇన్స్‌పెక్టర్. నలుగురు సంతానం. ముగ్గురాడ పిల్లలూ ఒక కొడుకూను. పిల్లలు నలుగురూ పదేళ్లలోపు వాళ్ళే.

శారద, రాజేశ్వరి ఐదవతరగతి వరకు ఒకే స్కూల్లో చదువుకున్నారు. రాజేశ్వరి ఐదవ తరగతితో చదువాపేయగా శారద మరో రెండేళ్ల చదివి ఏడుతో స్కూలు మానేసింది. తర్వాత పెళ్ళిళ్ళయి కాపు రాలకెళ్ళి భర్తల ఉద్యోగరీత్యా కాలనీకి కాపురాల కొచ్చి మళ్ళీ యిక్కడ కలుసుకున్నారు.

రాజేశ్వరి సంసారం చూసి సరదాపడింది శారద.

ఏకనాథం పెళ్లాం పిల్లలపై ఈగవాలనివ్వడు. భార్యాబిడ్డలతో ఎప్పుడూ సరదాగా కథలూ, కబుర్లు చెబుతూ, సినిమాలకూ షికార్లకూ తిరుగుతూ హాయిగా కాలాన్ని గడుపుతుంటాడు. ఇంట్లో క్షణం ఖాళీగా కూచోడు. ఇంటికి అవసరమయే ఏదేని పనిలో అతడి చేతులు కదుల్తూనే ఉంటాయి. దురలవాట్లుగాని, జల్సాఖర్చులుగానీ లేవతడికి. కంపెనీ పనుల్లో టిప్‌టాప్‌గా ఉంటాడు. పిల్లలకు తనే చదువు చెబుతాడు. కాలనీలో కూడా నలుగుర్నీ కూడ దీసి వాళ్లని నవ్విస్తూ తను నవ్వుతుంటాడు. ఎవరింట్లోనైవి ఆపదొచ్చినా ఏసమయంలోనూ వెనకాడిందిలేదు. పుస్తకాల ఆస్తిమంతుడు. గేయాలు రాయడం, కమ్మగా పాడటం, ఆటల్లో పాల్గొనడం, నాటకాల్లో నటించడం అతడి ఏక్టివిటీస్. కాలనీలో పిల్లలందరికీ మామయ్యగా ఆడపడుచులకు అన్నయ్యగా, అందరికీ ఆప్తునిగా అందరి నోట్లోనూ నానుతూ ఉంటాడు. అంతా నావాళ్లనుకునే రకం.

శారద, రాజేశ్వరి తొలిసారిగా కాలనీలో కలుసుకున్న రోజున తీయని కబుర్లలో పడి పరిసరాల్నే మరిచిపోయారు.

"చూడవే. ఈ వయసులో నన్ను చదువుకోమని మీ అన్నయ్య తెగపోరుతున్నారు. ప్రైవేటుగా చదివి మెట్రిక్ పరీక్షివ్వమంటున్నారు. పిల్లలతో సమంగా చదవమంటే సిగ్గుతో చచ్చేంత పనేగాక, యిల్లు చక్క బెట్టుకునే సరికే ఒళ్ళు హూనమయి పోతున్నది. మన దృష్టి చదువు మీద ఎలా నిలవగలదు చెప్పు? మనం చదివి చేసేదేముంది గనక? మరో సంగతి, మనకి చదువెక్కువయితే అడ్డదిడ్డంగా అతనితో వాదనకు దిగాలనిపిస్తుంది. దాంతో అతడికి చిరాకూ తలనొప్పీను. ఆయనకివన్నీ అర్థంగావు. పుస్తకాలు కొనిపడేశారు. పోరుపెట్టి ప్రారంభంకూడా చేయించారు. ఆ తర్వాత నాకొచ్చిన జ్వరం ధర్మమా అని ఆయన మరి చదవమన లేదు. పుస్తకాలు మూలన పడ్డాయి. కొన్నాళ్ళు కోపంతో ముభావంగా గడిపారు. నాలో చలనంరాక ఆయనే చలించిపోయారు. నేనే గెలిచాను." అంది రాజేశ్వరి నవ్వుతూ.

"ఉద్యోగం చేదామనుకునే ఆడంగులకి చదువవసరంగాని, మనవంటి వంటింటి

ఏకనాధం పెళ్లాం పిల్లలపై ఈగవాలనివ్వడు. భార్యా బిడ్డలతో ఎప్పుడల సరదాగా కథలూ, కబుర్లు చెబుతూ— సినిమాలకు, షికార్లకూ తిరుగుతూ హాయిగా కాలాన్ని గడుపుతుంటాడు. ఇంట్లో క్షణం ఖాళీగా కూచోడు. ఇంటికి అవసరమయ్యే ఏదేని పనిలో అతడిచేతులు కదుల్తూనే వుంటాయి. దురలవాట్లుగాని, జల్సాఖర్చులుగాని లేవతనికి.....

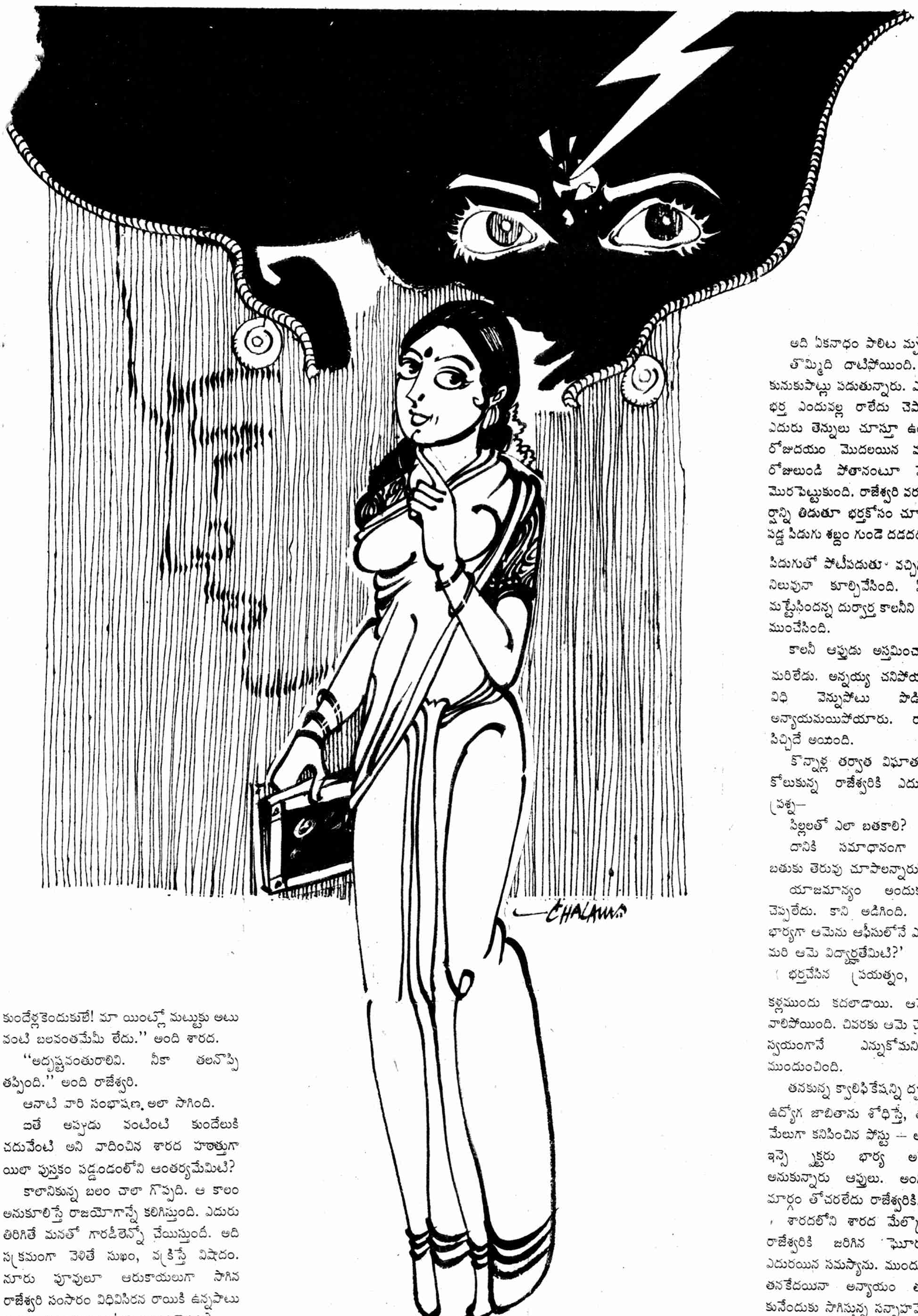

కుందేళ్లకెందుకులే! మా యింట్లో మట్టుకు అటు వంటి బలవంతమేమీ లేదు.'' అంది శారద.

''అదృష్టవంతురాలివి. నీకా తలనొప్పి తప్పింది.'' అంది రాజేశ్వరి.

ఆనాటి వారి సంభాషణ అలా సాగింది.

ఐతే అప్పుడు వంటింటి కుందేలుకి చదువేంటి అని వాదించిన శారద హఠాత్తుగా యిలా పుస్తకం పట్టడంలోని ఆంతర్యమేమిటి?

కాలానికున్న బలం చాలా గొప్పది. ఆ కాలం అనుకూలిస్తే రాజయోగాన్నే కలిగిస్తుంది. ఎదురు తిరిగితే మనతో గారడీలెన్నో చేయిస్తుంది. అది సక్రమంగా వెళితే సుఖం, వక్రిస్తే విషాదం. నూరు పూవులూ ఆరుకాయలుగా సాగిన రాజేశ్వరి సంసారం విధివిసిరిన రాయికి ఉన్నపాటున వెన్నువిరిగి పడుతుందని కలగన్నదెవరు?

అది ఏకనాథం పాలిట మృత్యురాత్రి.

తొమ్మిది దాటిపోయింది. పిల్లలు తిళ్లుతిని కునుకుపాట్లు పడుతున్నారు. ఎనిమిదికి రావలసిన భర్త ఎందువల్ల రాలేదు చెప్మా అనుకుంటూ ఎదురు తెన్నులు చూస్తూ ఉంది రాజేశ్వరి. ఆ రోజుదయం మొదలయిన ముసురు మూడు రోజులుండి పోతానంటూ వెదర్ రిపోర్టరుకి మొరపెట్టుకుంది. రాజేశ్వరి వరండాలో నిలబడి వర్షాన్ని తిడుతూ భర్తకోసం చూస్తున్నది. ఎక్కడో పడ్డ పిడుగు శబ్దం గుండె దడదడ లాడించింది. ఆ పిడుగుతో పోటీపడుతూ వచ్చిన వార్త రాజేశ్వరిని నిలువునా కూల్చివేసింది. ఏకనాథంని లారీ మట్టేసిందన్న దుర్వార్త కాలనీని శోక సముద్రంలో ముంచేసింది.

కాలనీ అప్పుడు అస్తమించాడు. మామయ్య మరిలేడు. అన్నయ్య చనిపోయాడు. రాజేశ్వరిని విధి వెన్నుపోటు పొడిచింది. పిల్లలు అన్యాయమయిపోయారు. రాజేశ్వరి దాదాపు పిచ్చిదే అయింది.

కొన్నాళ్ల తర్వాత విఘాతం నుండి కొంత కోలుకున్న రాజేశ్వరికి ఎదురయిన మొదటి ప్రశ్న—

పిల్లలతో ఎలా బతకాలి?

దానికి సమాధానంగా 'యాజమాన్యం బతుకు తెరువు చూపాలన్నారు' ఆప్తులు.

యాజమాన్యం అందుకు అభ్యంతరం చెప్పలేదు. కాని అడిగింది. ఒక ఇన్స్పెక్టరు భార్యగా ఆమెను ఆఫీసులోనే ఎంగేజ్ చెయ్యాలి. మరి ఆమె విద్యార్హతేమిటి?'

భర్తచేసిన ప్రయత్నం, తన అశ్రద్ధా కళ్లముందు కదలాడాయి. ఆమె తల సిగ్గుతో వాలిపోయింది. చివరకు ఆమె చెయ్యగల ఉద్యోగం స్వయంగానే ఎన్నుకోమని జాబితాను ముందుంచింది.

తనకున్న క్వాలిఫికేషన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ఉద్యోగ జాబితాను శోధిస్తే, తనకు తగ్గవాటిలో మేలుగా కనిపించిన పోస్టు — అటెండెంటు. ఒక ఇన్స్పెక్టరు భార్య అటెండెంటుగానా? అనుకున్నారు ఆప్తులు. అంగీకరించక మరో మార్గం తోచరలేదు రాజేశ్వరికి.

శారదలోని శారద మేల్కొనేందుక్కారణం రాజేశ్వరికి జరిగిన ఘోరమూ దానివల్ల ఎదురయిన సమస్యాను. ముందు కాలంలో కాలం తనకేదయినా అన్యాయం తలపెడితే తట్టుకునేందుకు సాగిస్తున్న సన్నాహమే ఇది.

*